

Täysistunto

Keskiviikko 27.6.2018 klo 14.01—19.25

10. Lakialoite laeiksi luottotietolain 18 ja 20 §:n muuttamisesta ja ulosottokaaren 1 luvun 32§:n ja 11 luvun 1 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 28/2018 vp Jari Myllykoski vas ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

18.39 **Jari Myllykoski vas** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lakialoite luottotietolain ja ulosottokaaren muuttamisesta on osoitus siitä, että olemme 136 kansanedustajan voimin yhtä mieltä siitä, että asioilla pitää olla mahdollisuus muuttua ja niitä pitää muuttaa. Haluan tässä nyt erikseen kiittää niitä kansanedustajia, joidenka kanssa yhdessä mahdollistimme sen, että meitä on 136. Jokainen allekirjoittaja on yhtä lailla samanarvoinen ja -sisältöinen, mutta Pirttilahti, Jaskari, Taavitsainen, Alanko-Kahiluoto, Kivelä, Vähämäki, Strand ja Laukkanen olivat tässä meidän tiimissä keskeisiä vaikuttajia, jotta saimme tämän asian eteenpäin ja vietyä jokaisessa ryhmässä aina sitten allekirjoitusvaiheeseen. Siitä erityinen kiitos.

Tämä kuvastaa eduskunnan yksituumaisuutta siinä, että tällä hallituskaudella ja viime vaalikaudella niihin asioihin, jotka ovat mahdollistaneet yksittäisen ihmisen velkaantumiseen liittyviä ongelmia, on ollut suuria haluja puuttua. On lähdetty jo varmasti edustaja Toivakan ja edustaja Sampsa Katajan pienvippilakialoitteesta ja ollaan tultu siihen, että tällä vaalikaudella edustaja Satonen on tehnyt pikavippien markkinointikieltoaloitteen, siinäkin on yli 100 nimeä. Tai tällä vaalikaudella tehtiin aloite 2 000 euron lainoituksen limiitistä: pitää olla myös se 50 prosentin korkokatto. Eli eduskunta eri poliittisista ryhmistä ja puolueista huolimatta on yksittäisen ihmisen asialla. Meiltä ei enää puutu kuin se, että meillä olisi yhteinen tahtotila, että meidän pitää mahdollistaa sosiaalinen luototus, jotta emme olisi tällaisissa tilanteissa. Meidän pitäisi mahdollistaa se, jos meillä on sosiaali- ja terveydenhuoltomaksuja, että niitä ei laitettaisi perintään ja sitä kautta luottohäiriömerkintä syntyisi.

Nyt todellakin on tarkoitus tällä lakialoitteella korjata yleinen ongelma, jossa maksuhäiriömerkintä hankaloittaa velallisen elämää vielä siinäkin vaiheessa, kun velka on maksettu. Lakialoitteessa esitetään muutettavaksi luottotietolakia ja ulosottokaarta siten, että maksuhäiriömerkintä tulee poistaa luottotiedoista aina, kun velka suoritettu, vanhentunut tai velan peruste on poistunut: että se tehtäisiin kuukauden jälkeen ja olisi jopa luottotieto- ja ylläpitävien ja ulosottomiesten velvollisuus tehdä se poisto eikä se jäisi asiakkaan omaksi haettavaksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Aloitetta on jo jonkun verran keretty kritisoimaan, jopa niin, että tällä hetkellä, jos tämä laki astuisi nyt voimaan, olisi noin 9 500 ihmistä, joilta tämä luottohäiriömerkintä poistuisi.

Erittäin laajaa kannatusta tähän on tullut myös yrittäjäpuolelta ja erityisesti yksityisiltä ihmisiltä, jotka ovat tässä ahdingossa jatkuvasti, pitkään ja niin sanotusti vastentahtoisesti. On ymmärrettävä, että luottohäiriömerkintä estää sen puhelimen saamisen, vuokra-asunnon saamisen, tämä sulkee pois ihmisiä yhteiskunnan normaalitoimista. Uskallan väittää — vaikka tämä onkin nyt tästä niin sanotusti hatusta vedetty — että työn kohtaantumisongelmiin tämä tuo yhden asian. Luottohäiriömerkintäisellä henkilöllä, joka haluaisi muuttaa työn perässä toiselle paikkakunnalle, ei ole mahdollisuutta saada sieltä toiselta paikkakunnalta vuokra-asuntoa. Kyllä tässä on paljon semmoisia ikkunoita, joita tulee enemmänkin todeta.

Toivon tälle aloitteelle hyvää menestystä valiokunnassa, niin että tämä voi mennä nopeasti, ja kiitän vielä kaikkia allekirjoittajia.

18.45 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Meillä on käsittelyssä erittäin tärkeä ja tarpeellinen lakialoite. Sen merkityksellisyydestä kertoo se, että lähes 140 kansanedustajaa on sen allekirjoittanut. Tämä on vahva viesti siitä, että kansanedustajat haluavat parantaa maksuhäiriömerkinnän saaneiden asemaa.

Jätimme viime viikolla tämän lakialoitteen yhdessä edustajien Myllykoski, Pirttilahti, Jaskari, Alanko-Kahiluoto, Vähämäki, Kivelä, Laukkanen ja Strand kanssa ja ehdotamme siinä luottotietolain ja ulosottokaaren muuttamista siten, että maksuhäiriömerkinnät tulee poistaa luottotietorekisteristä aina, kun velka on suoritettu tai sen peruste on poistunut.

Toivon tälle lakialoitteelle myönteistä suhtautumista valiokunnassa ja eduskunnan istunnossa tuon valiokuntakäsittelyn jälkeen. Toivon, etteivät kansanedustajat alistu sille lobbaukselle, jonka kohteeksi he ehkä joutuvat, sillä jo nyt Suomen Asiakastieto on ryhtynyt kampanjoimaan lakialoitetta vastaan. Tämän päivän Satakunnan Kansan pääkirjoittajakin oli mennyt lobbaajan lankaan ja kirjoitti, että luottotietojen palauttaminen nopeammin auttaisi muka vain harvoja. Tämä on aivan puppua.

On hyvin kyseenalaista ja mielestäni väärin, että tällä hetkellä Suomessa yksityinen, reilusti voittoa tekevä yritys, Suomen Asiakastieto, hallinnoi maksuhäiriömerkintöjä. Nykykäytännön mukaan maksuhäiriömerkintä säilyy velan maksamisen jälkeenkin 2—4 vuotta, ja sillä estetään ihmisiltä useiden välttämättömyshyödykkeiden saaminen, kuten sähkösopimus, kotivakuutus, puhelinliittymä, asunnon vuokraaminen, ja myös työpaikan saaminen monesti estyy. Harvalla on mahdollisuutta maksaa etukäteen usean kuukauden sähkölaskua, harvalla on mahdollisuutta maksaa etukäteen kerralla koko vuoden kotivakuutusta. Tätä tällä hetkellä kuitenkin vaaditaan 376 000 suomalaiselta — niin monella on maksuhäiriömerkintä.

Arvoisa puhemies! Viime viikolla käsitelimme tässä salissa eduskunnan oikeusasiamiehen kertomusta vuodelta 2017. Oikeusasiamiehen mukaan huomattava määrä velallista on saanut virheellisin perustein maksuhäiriömerkinnän ja joutunut kärsimään sen seurauksista. Tuomioistuimet ovat luovuttaneet luottotietolain ja henkilötietolain vastaisia tietoja luottotietoyhtiöille. Tämä on aivan pöyristyttävän hirveä asia. Oikeusministeriön tietojärjestelmästä johtuen ihmiset ovat joutuneet aivan syyttä suotta kärsimään. Velallisten oikeusturvan toteutumiseksi on ihan välttämätöntä, että tietojärjestelmän puutteellisesta toiminnasta johtuneet virheelliset merkinnät poistetaan luottotietorekistereistä ja vastai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

suudessa estetään tällaisten virheiden tapahtuminen. Oikeusministeriön pitää mielestäni pyytää ihmisiltä anteeksi ja korvata aiheuttamansa vahingot.

Oikeusasiamies myös piti virheellisten maksuhäiriötietojen välittymiseen johtavaa järjestelmävirhettä vakavana, ja ottaen huomioon nämä maksuhäiriömerkinnän vakavat seuraukset velalliselle oikeusasiamies oli myös sitä mieltä, että virheen korjaavat toimenpiteet eivät voi jäädä odottamaan oikeusministeriön tietokoneohjelmien tulevia päivityksiä. Oikeusministeriön tulisi viipymättä ja yhteistyössä viranomaisten ja muiden tahojen kanssa ryhtyä toimenpiteisiin sen varmistamiseksi, että luottotietolain vastaisia tietoja ei enää välitetä tuomioistuinten tietojärjestelmästä. Luottotietoyhtiöiden pitäisi myös poistaa virheelliset ja harhaanjohtavat merkinnät luottotietorekistereistä.

Tietosuojavaltuutettu on kuitenkin sanonut, että hänellä ei ole pääsyä luottotietorekisteriin eikä hän voi tarkistaa rekisterin oikeellisuutta. Olen saanut viestejä näiltä ihmisiltä, jotka ovat näitä oikeusasiamiehen kertomuksessa mainittuja väärin kohdeltuja. He ovat pyytäneet nimensä poistamista rekisteristä siinä onnistumatta. He ovat jo viime talven aikana laittaneet tietosuojavaltuutetullekin pyynnön poistaa nimensä rekisteristä, mutta tietosuojavaltuutettu ei ole vielä kukaan vastannut heille mitään.

Oikeusasiamies on sitä mieltä, että tietosuojavaltuutettu voisi toimivaltansa puolesta puuttua virheellisiin merkintöihin. Kun kuitenkin käytäntö näyttää olevan toinen, on aivan ilmeistä, että Suomessa vallitsee iso ongelma maksuhäiriömerkintöjen oikeellisuudesta, niiden hallinnoinnista, niiden tarkastamisesta ja poistamisesta. Eduskunnalla ei ole tällä hetkellä käsitystä siitä, kuka ja miten ylipäättään voi Suomessa tarkistaa luottotietorekisterin oikeellisuuden. Näin on siitäkkin huolimatta, että EU:sta on tullut jämerää lainsäädäntöä ihmisten tietosuojasta.

Arvoisa puhemies! Eikö olisikin kohtuullista, että samalla kun eduskunta muuttaa lakia tämän lakialoitteen mukaisesti, maksuhäiriömerkintöjen hallinta siirrettäisiin valtion hallintaan? Samalla myös luottotietolakia tulisi selkeyttää talletettavien tuomioistuinratkaisujen osalta siten, että vain maksukyvyttömyyttä tai maksuhaluttomuutta osoittavat, riidattomissa asioissa annetut tuomiot voivat johtaa maksuhäiriömerkintään. Tämän lakialoitteen mukaisesti heti, kun velka on maksettu, ihmisen nimi poistuu rekisteristä.

Toivon, että oikeusministeri Häkkänen ryhtyy heti toimenpiteisiin sääntelyn täydentämiseksi ja täsmentämiseksi. On kyse ihmisten oikeusturvasta.

18.52 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämä on kannatettava lakialoite, jonka olen itsekin allekirjoittanut.

Periaatteessahan sen pitäisi olla niin, että kun velka on suoritettu, niin se velka on sitten suoritettu eikä sitä enää ole. Vaikka sillä voikin ja pitääkin olla jotain merkitystä, että velka on suoritettu ajallaan tai että se ei ole suoritettu ajallaan vaan se on joutunut perintään, niin onko se aika nyt sitten se kuukausi, mitä tässä lakialoitteessa ehdotetaan, vai joku muu aika, sen ehkä valiokunta voi harkita. Mutta selvää on kuitenkin, että tämä nykyinen 2—4 vuotta on liian pitkä aika ihmisen elämässä, erityisesti nuorelle ihmiselle pätkätöineen, tyypilliselle sellaiselle henkilölle, jolle tällainen pienehkön velan aiheuttama maksuhäiriömerkintä saattaa tulla. Tämä aika, jota tässä lakialoitteessa esitetään pienennettäväksi, on siis tällä hetkellä kohtuuton ja rangaistuksenomainen, eikä sellaista pitäisi sallia.

Kun nyt yhteiskunnassa ollaan muutenkin siinä tilanteessa, että ihminen nyt vain on niin riippuvainen luottotiedoistaan kuten edellä puhuneet puhujat kuvasivat, niin tähän täytyy reagoida yhteiskunnan toimesta jo mainitun työnsaannin ja siihen liittyvien asioiden vuok-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

si ja syrjäytymisriskin ehkäisemisen takia. Erityisen huolestuttavalta kuulostivat nämä tiedot näistä virhemerkinnöistä, joiden poistamiseen ei löydy mekanismeja. Kyllä varsinkin tällainen asia täytyy hoitaa nopeasti kuntoon.

18.54 Joakim Strand r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Jag vill också själv passa på att tacka Jari Myllykoski.

Haluan erityisesti kiittää edustaja Myllykoskea ja kaikkia muita tämän aloitteen ensimmäisiä allekirjoittajia. Tässä on moni muukin, joka on tehnyt paljon työtä. Muun muassa edustaja Elomaan kanssa olemme isännöineet yhteisiä keskustelutilaisuuksia tästä aiheesta.

Det är många som genom åren gjort spörsmål och olika typer av initiativ, har ordnat möten och forum, och 136 undertecknare är faktiskt en väldigt stor siffra. Det att närmare 400 000 finländare har betalningsanmärkningar är också en betydligt större orsak till bland annat utslagning bland unga.

Puhutaan paljon nuorten syrjäytymisen ehkäisemisestä, mutta ei aina mietitä niitä taustalla olevia asioita.

Det här är ofta en sak som ligger bakom att man har problem med ekonomin, som har lett till att man hänger kvar i registret, trots att själva skulden kanske blivit betald för länge sedan.

Itse törmäsin opiskeluaikana pankin lakiosastolla tähän problematiikkaan, ja voin kertoa, että niissä stooreissa, jotka näitten ihmisten takaa löytyivät, ei ole välttämättä hirveän kivoja asioita.

Den allmänna rättskänslan ger också vid handen att när man har betalat sin skuld så ska den här anmärkningen helt enkelt försvinna. Man kan inte ha en stämpel i pannan resten av livet.

Toivon ripeää käsittelyä syksyn aikana, jotta tämä epäkohta saadaan korjattua lakiin. Maksuhäiriömerkinnät on poistettava viimeistään, sanoisin näin, kuukauden kuluessa siitä, kun itse velka on suoritettu.

Iso kiitos vielä kaikille kollegoille, ja toivotaan ripeää etenemistä. — Tack.

18.55 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Maksuhäiriömerkintöjä on jo melkein 400 000 kansalaisella, ja tämä trendi on valitettavasti kasvanut vuosi vuodelta. Minä katsoin noita vanhoja kirjallisia kysymyksiäni, toimenpidealoitteita ja lakialoitteita vuodesta 2011, kun pääsin tänne eduskuntaan. Tätä aihetta sivuavia ja tähän aiheeseen liittyviä olen tehnyt erittäin monta, ja toimenpiteet, mitä hallitukset ovat tehneet, ovat olleet hyvin vähäisiä ylivelkaantuneitten asioiden parantamiseksi.

Mielestäni se on yhteiskunnan ja yksilön etu, jos mahdollistetaan ihmisen nousta jaloilleen ja niin sanotuksi yhteiskuntakelpoiseksi, vaikka olisi maksuhäiriöitä, ulosotossa, velkaantunut. Jos ihmisellä on se halu ja hän yrittää kovin päästä jaloilleen, ei saa laittaa kapuloita rattaisiin lisää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Meillä on vähän sellainen kulttuuri ja käytäntö, että jotkut pitävät toisen luokan kansalaisena, jos on epäonnistunut talousasioissa. Voi olla yrittäjä tai voi olla yksityishenkilö. Jos tosiaan on se halu hoitaa velvoitteensa, niin myös viranomaisten taholta pitäisi pystyä myös kannustamaan siihen ja huomioimaan. Täytyy sanoa, että ulosottomiehiäkin on vähän joka lähtöön. Iso osa hoitaa hienosti, asiallisesti toimensa, mutta jotkut taas ylireagoivat.

90-luvun laman seuraukset tiedetään. Niistä kärsii vielä erittäin suuri määrä kansalaisia — karmeita kohtaloita. Monet ovat joutuneet maksamaan sekä henkisesti että taloudellisesti ja vieläkin. Kysymys kuuluu, ketkä oikeastaan olivat syyllisiä näihin koviin kohtaloihin. Perussuomalaiset ovat nostaneet 90-luvun laman uhrin vahvasti esille, ja lakialoittekin on tehty, se makaa nyt siellä jossain. Toivottavasti siihenkin suhtaudutaan positiivisesti ja pystytään auttamaan näitä laman uhreja, joita on vielä tänä päivänä. Aikaa on kulunut niin paljon jo.

Tämä edustaja Myllykosken lakialoite helpottaisi maksuhäiriömerkinnän saanutta henkilöä muun muassa siinä, että maksuhäiriömerkintä poistuisi nopeasti. Todella kannatettava asia. Tämä on hyvä aloite.

Täällä on myös muun muassa edustaja Strand vahvasti ajanut näitä asioita velkaantuneitten hyväksi. Nimittäin hän piti erittäin hyvän tilaisuuden, olisikohan puoli vuotta sitten, ja siellä oli paikalla asiantuntijoita. Tällaiset asiat edistyisivät parempaan suuntaan, jos kaikki edustajat kiinnittäisivät asiaan huomiota ja todella veisivät ylivelkaantuneitten asioita eteenpäin niin, että tosiaan tapahtuisi jotain konkreettista eikä vain palloteltaisi näitä asioita.

Olen itsekkin tekemässä taas lakialoitetta, mikä on vähän samansuuntainen kuin tämä Myllykosken, ja minä toivonkin, että Myllykoski ja muutkin edustajat — Taavitsainen ja Strand ja ehkä Laukkanenkin ja kaikki muutkin — sitten kirjoittaisivat mahdollisesti nimensä, kun lakialoite tulee esille.

Erittäin hyvä, että näitä asioita viedään eteenpäin, sillä jos ajatellaan tätä ongelmaa, mikä on hyvin monilla tänä päivänä, että on tullut tämä merkintä tai on joutunut ulosottoon, niin se on vakava asia. Jos tosiaan ihmisellä on vielä halu päästä jaloilleen, niin miksi ei sitten tehtäisi toimenpiteitä, jotka kannustaisivat häntä siihen? — Kiitos.

19.00 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on kuultu hyviä puheenvuoroja tästä, ja erityinen kiitos edustaja Myllykoskelle tämän asian alulle laittamisesta ja tälle koko ryhmälle, joka innostuneesti lähti mukaan tähän esitykseen.

Tässä esityksessä mainitaan näin: ”Maksuhäiriömerkintöjen rangaistusluontoinen säilyttäminen velkansa maksaneilla ihmisillä ei ole tarkoituksenmukaista.” Tästä haluaisin muutaman ajatuksen sanoa.

Näyttää siltä, että suomalaisessa yhteiskunnassa tällainen uuden alun antaminen epäonnistujalle on äärimmäisen vaikea asia. Muistan, kun viime laman aikana, 90-luvulla, omistin viisi yritystä, joista kolme meni sen laman takia konkurssiin, että omat sisareni eivät puoleen vuoteen puhuneet minulle, koska kokivat, että nyt on veli tehnyt jotain rikollista, kun on mennyt konkurssiin. Konkurssi on lain suoma keino lopettaa kannattamaton liiketoiminta. Se ei ole rikos. Se voi tapahtua jostakin syystä. Nyt muistamme, kuinka tämän seurauksena — sitten kun 10 vuotta olimme taistelleet näiden velkojen kanssa velkajärjestelyn kautta ja lopulta selvinneet siitä vuonna 2004 — yhä edelleen eräs pankkiryhmittymä pitää yllä meidän negatiivisia velka- ja luottotietojamme, emmekä saa mitään palveluja täl-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

tä pankilta. Siis nyt puhutaan 2004 päättyneestä velkajärjestelystä. Joten kun edustaja Myllykoski tämän lakiesityksen muotoili ja teki, en hetkeäkään miettinyt, olisinko mukana vai enkö, vaan todella näen tämän tarpeellisuuden. Suomessa on tällainen häpeän ja rankaisemisen kulttuuri, jossa me emme halua antaa uusia mahdollisuuksia. Ja tällaisessa pienessä yhteiskunnassa kuin Suomi on tällaiselle ajattelutavalle ei ole tilaa, ei ole mahdollisuutta.

Jos vertaamme nyt vaikka erilaisia järjestelmiä: Yhdysvalloissa henkilö voi yhdessä vuodessa päästä eroon veloistaan. Jos osoittaa tahtoa, halua yrittää mennä eteenpäin, voi saada vuoden mittaisen velkajärjestelyn, saada uuden alun. Ja sen takana ja motiivina on se, että mitä nopeammin tällainen ihminen palautetaan yhteiskunnassa niin sanottuun kulluttajakiertoon, niin että hän alkaa jälleen kuluttaa, tuottaa itse kaikki tarvitsemansa asiat, sen parempi se on yhteiskunnan kannalta, paljon parempi kuin se, että häntä roikotetaan kymmeniä vuosia jossakin velkavankeudessa. Myös Englannissa on hyvin samanlainen henki. Siellä lähdetään siitä, että jos ihmiselle aiheutuu jossakin elämänvaiheessa vaikeuksia mutta hän haluaa selviytyä, haluaa kantaa vastuuta myös omista tekemisistään, niin sen jälkeen, kun hän on tavalla tai toisella onnistunut pääsemään irti veloistaan, suoriutumaan niistä tai muulla tavalla, esimerkiksi yksityishenkilön velkajärjestelyn kautta, pääsee uuteen alkuun, hänet niin pian kuin mahdollista tuodaan takaisin yhteiskuntaan. Uskon, että jos tämä lakialoite menestyy, niin se on Suomelle vain eduksi.

Tässä edustaja Elomaa erittäin hyvin kuvasi sitä, että vuosikymmeniä kansanedustajat, niin hän kuin monet muut, ovat tehneet sen eteen töitä, että Suomessa ylivelkaantuneiden asemaan tulisi jonkinlainen armollinen näkökulma. Muistan, kun täällä eduskunnassa olin avustajana 97, niin silloin täällä oli ylivelkaantuneiden vapautusrintama, jonka Kari Uotila ja Toimi Kankaanniemi ja monet muut täällä perustivat, ja kävimme silloin yhdessä presidentti Halosen luona ja esitimme tätä armahduslakia, jotta nämä monet velallisten isovanhemmat, jotka eläkkeistään maksoivat lastenlastensa velkoja, voitaisiin armahtaa ja he saisivat ihmisarvoisen vanhuuden. Se oli siis 21 vuotta sitten. Kun tämä eduskuntakausi alkoi, menin heti oikeusministerin luo ja kysyin, miten voisimme tässä asiassa edetä, koska vielääkään ei ole valoa tunnelin päässä. Kyllä tämä on meille häpeällinen asia, että 20 vuotta myöhemmin tämä noin 30 000 hengen ryhmä kantaa tätä velkataakkaa, heidän velkansa on jopa myyty ulkomaille moneen kertaan ja Suomi ei kykene näitä käsittelemään.

No, tämä oli vähän paatoksellinen puheenvuoro tähän aloitteeseen ja vähän ohi siitä, mutta tämän hengen puolesta, että tämä rangaistusluontoinen toimintakulttuuri päättyisi, haluan kyllä tehdä töitä. Ja kun tämä tulee meille tuonne lakivaliokuntaan, missä itsekin olen, niin tulen kyllä väkevästi tämän puolesta puhumaan.

19.06 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Pari sanaa kansainvälisistä perintäyhtiöistä, olen nimittäin saanut lukuisia yhteydenottoja kansalaisilta, jotka ovat kertoneet muun muassa Lindorffin, Intrum Justitian ja Alektumin toiminnasta: Aivan äskettäin Alektum sai aluehallintovirastolta varoituksen meneteltyään lain ja hyvän perintätavan vastaisesti. Alektum oli tehnyt avin mukaan useita rikkomuksia, muun muassa pitkittänyt aiheettomasti perintää ja aiheuttanut velalliselle tarpeettomia kuluja, laskuttanut liian suuria, lainvastaisia perintäkuluja. Myös näiden yhtiöiden laittoman toiminnan takia kansalaisille tulee maksuhäiriömerkintöjä.

Kansalaisemme näyttävät olevan riistäjien armoilla, ja nyt on eduskunnassa tultava ryhtiä siihen, että Suomi valtiona ryhtyy suojelemaan kansalaisiaan näiltä kansainvälisiltä saalistusfirmoilta, jotka myyvät pikavippejä ja perivät velkoja ja myyvät velkoja ympäri maa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

ilmaa eteenpäin. Pääosin näiden toiminnan takia Suomessa on yli puoli miljoonaa ihmistä ulosotossa ja 376 000 maksuhäiriömerkintää. Ja ulosotossa olevien määrä on tuplaantunut kymmenessä vuodessa. Pikaisia korjauksia tarvitaan, ja uskon niitä tulevan meiltä kansanedustajilta.

19.08 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Kiitoksia erittäin hyvistä puheenvuoroista. Lohdullisin mielin meidän allekirjoittajatiimi voi odottaa, että tämä asia etenee. Ministeri Häkkänen on myös oman selvityksensä tehnyt, jossa ei siellä selvityksen loppu-teksteissä aivan nyt tullut sellaista kantaa, mitenkä tähän asiaan puututtaisiin, mutta toivon kyllä — ainakin niistä positiivisista sananparsista, mitä ministeri tähän asiaan on ottanut kantaa — tulevan sitten todeksi, että tämä asia voisi vielä tällä hallituskaudella edetä maaliin asti. Toivottavasti tästä olemme paremminkin yhtä mieltä kuin sotesta, niin tämä varmasti sitten etenee.

Edustaja Taavitsainen otti tuon kotikuntani lehtikirjoituksen esille. Täytyy sanoa, että aivan kuin 136 tietämätöntä olisi ollut hyvällä asialla, koska se meidän allekirjoittamamme lakialoite tuli siinä melko vähättelevään sävyyn, aivan kuin olisimme juosseet ymmärtämättä asiaa kirjoittamaan aloitteen. Mutta toivotaan, että kirjoittaja voisi kuunnella nämä puheet tältä illalta ja ehkä muodostaa toisenlaisen kannan.

Tulenkin tässä kertomaan, että aion kirjoittaa vastineen, johonka toivon sitten allekirjoittajia allekirjoittamaan myös sen vastineen, jotta voimme hieman oikaista sitä käsitystä, mistä tässä on kysymys. Tämä on suuri kokonaisuus. Vaikka se suoranainen vaikutus olisikin nyt tällä hetkellä vain se 9 500, niin se ei ole kuitenkaan koko totuus. Meidän kuntien nykyinen toiminta siirtää saatavia perintäyhtiöille tarkoittaa sitä, että meillä on koko ajan kiihtymässä se, että maksuhäiriömerkinnät vain lisääntyvät, ja ne ovat lisääntyneet nyt aivan viimeisenkin vuoden aikana. En nyt muista prosentteja, mutta merkittävässä määrin koko ajan tulee uusia. Onko taustalla se, mitä edustaja Taavitsainen toi esille, että siellä on tahallisia viivytyksiä ja niin edelleen, jotka aiheuttavat sitä — mutta se, että kirjoituksessa sanotaan, että maksuhäiriömerkinnän saaneilla ei ole velanmaksuhalukkuutta, oli kyllä pohjanoteeraus Satakunnan Kansan kirjoituksessa. Halveksutaan lähes 400 000:ta suomalaista laiskoiksi ja haluttomiksi maksaa ja hoitaa velkansa ja päästä takaisin yhteiskunnan normaaliarattaisiin. Se tulee olemaan kyllä kärkeä siinä palautekirjoituksessa.

19.11 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Vielä haluaisin tässä muistuttaa siitä, että hallitus on tosiaan itse kirjannut yhdeksi omaksi tavoitteekseen tämän ylivelkaisten tilanteen helpottamisen, ja meillä on kyllä ihan hyvä syy odottaa heiltä vakavia toimia.

Tässä, mitä edustaja Myllykoski sanoi tästä, että halveksitaan velallisia siinä, että vähättelään heidän maksuhalukkuuttaan, olen kyllä samaa mieltä, koska ihan tilastollisesti ja tutkimuksellisestikin suomalaisten velanmaksuhalukkuus on maailman huippuluokkaa. Mehän maksamme velkamme pois nopeutetussa aikataulussa, ja se on oikein tuska, jos sitä velkaa jatkuu ja jos sitä jää lapsille tai jotain muuta. Tämä ei ole suomalainen tapa, suomalainen on erittäin tunnollinen velkojensa maksaja. En ole tuota kirjoitusta nähnyt mutta kyllä sitä hämmästelen.

Yhden asian nostan vielä tästä. Tässä lakialoitteessa aivan keskeisenä on se velvoite, että luottorekisterin ylläpitäjä tulee velvoittaa poistamaan tämä merkintä. Se on minusta myös keskeinen osa tässä, koska — niin kuin äsken mainitsin — jotkut velalliset pitävät hamaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

maailman tappiin niitä tietoja ja niitä sitten jaetaan myös muille yhtiöille. Tämä ei ole kyllä kestävää toimintaa missään yhteiskunnassa.

19.13 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Haluan vielä sanoa tässä sen, että en olenkaan hyvällä katso niitä kuntia ja julkisia sosiaali- ja terveydenhuollon yksiköitä, jotka myyvät asiakasmaksut kansainvälisille perintäyhtiöille. Viime vuonna 320 000 julkisen sektorin terveyskeskus-, sairaala-, kotipalvelu-, laitos- ja hammashoidon maksua päätyi ulosottoon, ja ihmisille on tullut maksuhäiriömerkintä. He ovat pienituloisia eläkkeensaa-jia, työttömiä ja lapsiperheitä. Näiden lisäksi ulosottoon asetettiin 36 000 kappaletta kun-tien järjestämän varhaiskasvatuksen päivähoitomaksuja. Tämä ei ole lapsen etu. Tämä ei edistä ihmisten terveyttä ja kuntoutumista sairauksistaan.

Kun perintäyhtiöt perivät näitä julkisten toimijoiden maksuja ja kun ne eivät noudata useinkaan lakia saatavien perinnästä ja hyvää perintätapaa, maksut nousevat aivan koh-tuuttomiksi ihmisille. Juuri viime viikolla eräs pienituloinen otti yhteyttä, että oli saanut HUSista, eli täältä Helsingistä, HUSin laskutuksesta tylyn vastauksen anossaansa armoa so-siaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuun. Ei mitään armoa annettu ja sanottiin vain, että laskut ovat Lindorffilla ja maksuajasta pitää sopia Lindorffin kanssa. Olen sitä mieltä, että HUSin menettely ei ole oikein, ja tällaiseen vastaavaan on ottanut kantaa myös eduskun-nan oikeusasiamies, jonka mukaan kaikki sosiaali- ja terveydenhuollon maksut ovat muu-toksenhakukelpoisia ja oikaisumahdollisuudesta tulee ilmoittaa asiakkaalle myös tasasuu-ruisten maksujen yhteydessä, eli tarkoittaen terveyskeskusmaksua, joka on tasamaksu eli kaikille sama. Oikeusasiamies sanoi kertomuksessaan näin: ”Kun kysymys on haavoittu-vassa asemassa olevista henkilöistä, on syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei jul-kisoikeudellisten maksujen laskutusprosessista aiheudu aiheetonta velkaantumista. Näin ollen järjestelmien tulisi olla sellaisia, että ne tukevat ratkaisuja, joissa joustavasti otetaan huomioon asiakkaiden tarpeet. Julkisen vallan on turvattava perusoikeuksien toteutumi-nen.”

Sote-uudistuksesta tänään tässä salissa puhuttiin, ja mielestäni sen isoin asia on asiakas-maksut. Ehdotankin, että soten asiakasmaksujen vuoksi ulosottoon joutuneet armahdetaan velastaan sote-uudistuksen yhteydessä ja Suomi päättää lopettaa kansalaistemme sote-las-kujen myymisen kansainvälisille perintäyhtiöille ja kunnat siirtyvät käyttämään esimerkik-si kuntien Taitoan palvelua. Eli kuntien Taitoa on kuntien omistama talouspalveluja tar-joava yhtiö, joka noudattaa lakia. Näin vähenevät myöskin maksuhäiriömerkinnät, ja sitä-hän me kaikki tässä salissa haluamme edistää.

19.17 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Yksi asia jäi vielä moittimatta, nyt kun kotimaakunnan päälehden suuntaan katseita kohdistamme. Siinä oli pieni lause siitä, että vapaaehtoista maksuhäiriömerkintää käytetään hyvin vähän, avaamatta mitenkään, mitä se tarkoittaa. Mutta esimerkiksi meillä on Suomessa kuntia, oliko 30, isompia kau-punkeja pääsääntöisesti, joissa sosiaalinen luototus toimii. Siinä vaiheessa henkilö, joka saa mahdollisuuden turvautua sosiaaliseen luototukseen vaikkapa pikavippikierteen osal-ta, suostuu sen sosiaalisen luototuksen ehtojen mukaisesti ottamaan maksuhäiriömerkin-nän sille ajalle, kunnes velka on suoritettu. Se pitää huomioida, että kyllä ihmisillä on ha-lukkuutta, jos he haluavat ja heille kerrotaan, että meidän velkaneuvontaresurssit ovat hie-man pienet ja sitten tämä pikavippien helppous on isoine korkoineen todella ongelmalli-nen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

Mutta edustaja Taavitsaiselle kiitos siitä, että otitte kopin tästä julkisen vallan asiasta, koska pitäisi olla itsestäänselvää, että perusterveydenhuoltoon tai erikoissairaanhoidon tai muitten maksullisten palveluiden äärelle menevällä ihmisellä pitäisi olla mahdollisuus jo oman taloudellisen tilanteensa vuoksi pystyä sopimaan maksusuunnitelmasta, niin että se kaksikymppiä voidaan maksaa vaikka puolen vuoden aikana. On kohtuullista — ja totta kai, jos asiakas ei hoida velvoitteitaan, silloin on oikeutettua — että velan saajan pitää oman taloutensa vuoksi pystyä sitä velkaa perimään. Emme kukaan ole sitä mieltä, että se pitäisi sinällään antaa anteeksi. Jos on maksuja, niin maksut on maksettava, eikös juu, mitä tässä maailmassa velkaantuu. — Kiitos.

19.19 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Ihan tiedoksi, että parhaillaan eduskunnassa on käsiteltävänä U-kirjelmä 27. Kannattaa laittaa tämä luku nyt mieleen, koska tässä kirjelmässä direktiivin mukaisesti esitettäisiin sellaista, että vakuuksien ja velkojen jälkimarkkinat avattaisiin koko EU:n alueella eli nämä velat voitaisiin myydä lähes kenelle tahansa, joka haluaa ne ostaa. Tämä on parhaillaan täällä käsittelyssä, että koko EU:n alueelle tulisi tällainen kattava järjestelmä, jossa voidaan vaikka kolme, neljä, viisi kertaa myydä nämä velat eri hinnoista ja syntyisi tällainen amerikkalainen tapa, jossa perintätoimistoista kahden kolmen hengen ryhmät menevät suoraan kotiin, lyövät paperit pöytään ja kantavat tavarat ulos tietämättä, mitä niistä tavaroista lopulta velallinen sitten hyötyy velkojensa maksamiseksi.

Sosiaalisen luototuksen takaisinmaksuaste on erittäin korkea. Se kertoo juuri tästä suomalaisten maksumoraalista. Jos annetaan mahdollisuus, niin suomalaiset... Espoossakin se on yli 80 prosenttia. Ja näistä ihmisistä suurin osa pääsee myös pysyvästi kuiville, mikä myös on merkittävää. Hienoa, että edustaja Myllykoski nosti tämän sosiaalisen luototuksen esiin. Se olisi nopein tapa päästää nuoret pikavippikierteestä takaisin yhteiskuntaan. Siinä tulee yhtä lailla velkaneuvonta sekä se rahankäytön neuvonta, joka sitten nuoret nostaa kuiville.

19.21 Satu Taavitsainen sd: Arvoisa puhemies! Haluan vielä puhua näistä julkisista maksuista — tuossa edustaja Myllykoski jatkoi tästä aiheesta — ja haluaisin korostaa sitä, että meillä on nyt voimassa oleva sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulaki, jossa on 11 § otsikolla ”maksun perimättä jättäminen ja alentaminen”. Tässä pykälässä säädetään siitä, että sosiaalihuollon palveluista määrätty maksu ja terveydenhuollon palveluista henkilön maksukyvyn mukaan määrätty maksu on jätettävä perimättä tai sitä on alennettava siltä osin kuin maksun periminen vaarantaa henkilön tai perheen toimeentulon edellytyksiä tai henkilön lakisääteisen elatusvelvollisuuden toteuttamista.

Mutta sitten ovat nämä tasamaksut eli esimerkiksi terveystakeskusmaksu. Palvelun tuottava kunta tai kuntayhtymä voi päättää, että muitakin kuin noita äsken lueteltuja maksuja voidaan jättää perimättä tai alentaa noilla samoilla perusteilla, eli jos tämä maksu vaarantaa henkilön toimeentulon edellytyksiä, ja maksuja voidaan alentaa tai jättää perimättä, jos siihen on syytä huollolliset näkökohdat huomioon ottaen. Tämä pykälä on todella huonosti tunnettu meidän julkisessa terveydenhuollossa. Tässä myöskin ministeriön pitäisi valvoa — tai avin pitäisi valvoa, ministeriön pitäisi tiedottaa ja lähettää kuntakirjeitä ja paimentaa, että tämä todellakin toteutuu, ja nythän meillä ei ole sote-uudistuksen yhteydessä vielä asiakasmaksuista mitään tietoa. Asiakasmaksulaki on valmistelussa, ja tämä 11 §:n

Pöytäkirjan asiakohta PTK 75/2018 vp

muokkaaminen niin, että myöskin tasamaksut ja lyhytaikainen sairaalahoito tulevat tämän alentamisen piiriin, on äärimmäisen tärkeää.

Arvoisa puhemies! Mainitsin tuossa äskeisessä puheenvuorossani myös sen, että päivähoitomaksuja on laitettu 36 000 ulosottoon viime vuoden aikana, vaikka eduskunta sääti — 2017 maaliskuussa siis tuli voimaan — lain varhaiskasvatuksen maksuista, ja siellä on 13 §, ”maksun perimättä jättäminen ja alentaminen”, ja siellä sanotaan todella selkeästi, että maksu pitää jättää perimättä tai alentaa silloin, kun se heikentää perheen toimeentulon edellytyksiä, ja se perimättä jättäminen tulee aina tehdä ennen toimeentulotuen myöntämistä. Tätäkään ei näytetä noudatettavan. Muutoin ei olisi 36 000 maksua mennyt ulosottoon.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.